

належать: травмобезпека, електробезпека, пожежна, хімічна, біологічна та вибухобезпека, електромагнітні випромінювання, акустичні шуми, вібрація.

Як було зазначено, у диспозиції ст. 275 КК України передбачено, що порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції може бути допущене на будь-якій, або на декількох стадіях створення такої продукції. До таких стадій належать: розроблення, конструювання, виготовлення, зберігання. Для кожного з цих етапів діяльності висуваються певні вимоги, що обов'язково мають документальне відображення.

Воробей Олена Василівна,
здобувач кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВООПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДІЯЛЬНІСТЮ КОНВЕРТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

Під час розслідування кримінальних правопорушень, зокрема і пов'язаних з діяльністю конвертаційного центру, застосовуються тактико-криміналістичні засоби розслідування, до складу яких входять: тактичні операції, тактичні прийоми, слідчі ситуації, тактичні комбінації, тактичні рішення, тактичний ризик, тактико-криміналістичні рекомендації тощо. На нашу думку, особливу увагу при розслідуванні даних злочинів слід приділити типовим слідчим ситуаціям, які виникають на початковому етапі розслідування.

На думку В. К. Весельського, слідча ситуація належить до кола понять криміналістичної тактики і вже в цій якості, як і інші тактико-криміналістичні поняття, реалізується в криміналістичній методиці. Саме слідча ситуація зумовлює тактику конкретних слідчих дій. Її оцінка реалізується саме в тактичному рішенні, яке отримує свій зовнішній вираз у плануванні розслідування [1, с. 195].

Кримінальні провадження, пов'язані з діяльністю конвертаційних центрів, зазвичай, розпочинаються на підставі матеріалів ревізії чи матеріалів, одержаних оперативно-розшуковим шляхом. Узагальнення кримінальних проваджень, пов'язаних з діяльністю конвертаційних центрів, та інші злочини, які були вчинені з використанням статусу суб'єкта підприємницької діяльності, дає підстави для виділення типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування, коли кримінальне провадження порушується відносно:

1) працівника комерційної структури (посадової особи) на підставі матеріалів службового розслідування чи документальної ревізії, проведених спеціалістами даної комерційної структури;

2) керівника підприємницької структури на підставі матеріалів перевірки правоохоронними органами заяви керівника іншого підприємства про обманне заволодіння його майном;

3) керівників фінансової компанії на підставі матеріалів перевірки правоохоронними органами заяв громадян про присвоєння внесених ними коштів;

4) матеріалів ревізії (перевірки) діяльності комерційної структури, проведеної за ініціативою контролюючих чи правоохоронних органів;

5) керівників підприємницької структури – клієнта комерційного банку на підставі матеріалів, поданих банком у правоохоронні органи.

Наведені ситуації в значній мірі обумовлюють особливості тактичних задач розслідування та черговість проведення слідчих дій та ОРЗ [2, с. 16].

Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з діяльністю конвертаційних центрів, залежно від визнання чи не визнання своєї вини, складаються дві слідчі ситуації:

1) особа визнає свою вину у вчиненні кримінального правопорушення;

2) особа не визнає свою вину у вчиненні кримінального правопорушення;

У більшій половині випадків особи, які вчиняють ці кримінальні правопорушення, визнають вину повністю або частково.

Типові слідчі ситуації на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з діяльністю конвертаційних центрів, як правило, вчиняються у співучасті, яка має форму групи осіб за попередньою змовою, а співучасниками, зазвичай, виступають: керівна верхівка (організатор), координатор (дилер), низова ланка (диспетчер, касир, посильний) та постійні клієнти.

Під час виявлення кримінальних правопорушень, пов'язаних з діяльністю конвертаційних центрів, складаються такі типові ситуації:

- встановлено організатора конвертаційного центру та інших учасників;

- не встановлено організатора конвертаційного центру, а встановлено інших учасників. До них можна віднести:

- 1) осіб, що передавали кошти для конвертації;

- 2) осіб, які хоча і виконували операції з конвертації, але не усвідомлювали злочинної природи походження майна чи коштів, з якими здійснювались фінансові операції:

- працівники банківських та інших фінансових установ, через які здійснювались операції з конвертації;

- нотаріуси, ріелтери, адвокати, суб'єкти підприємницької діяльності, що надають юридичні послуги або послуги з бухгалтерського обліку, аудитори, які брали участь у підготовці, укладенні та реєстрації правочинів або надавали особам допомогу в плануванні чи проведенні операцій з цим майном (управління грошима, цінними паперами; управління банківським, ощадним рахунком; організації здійснення внесків для створення, діяльності або управління юридичними особами; з купівлі продажу об'єктів підприємницької діяльності);

- працівники державних органів;

- працівники митних органів;

- працівники територіальних податкових органів;

- працівники територіального відділення Державного казначейства;

- керівники благодійних установ;

- працівники контролюючих органів;

3) осіб, яким відома будь яка інформація щодо обставин конвертації та суб'єкта конвертації;

4) керівників і працівників організації, рахунки якої використовувалися для перерахування грошових коштів;

5) осіб, що виконують технічні функції (секретарі, водії, кур'єри);

6) осіб, на ім'я яких зареєстровані фіктивні суб'єкти господарської діяльності.

Слідчі ситуації залежно від ролі особи у механізмі конвертаційного центру є такі :

– у діяльності конвертаційного центру використовується підприємство, де суб'єкт здійснення конвертації є посадовою особою (директор, головний бухгалтер);

– у діяльності конвертаційного центру використовується фіктивний суб'єкт підприємництва або підставна фізична особа.

Для встановлення злочинних зв'язків, шляхів перерахування коштів, збору інформації про фінансовий стан, ведення господарської діяльності суб'єкта, розмір заподіяної шкоди необхідно ретельно допитати співробітників установи з приводу відомих їм фактів, вилучити та оглянути за участю спеціаліста всі документи, що мають значення у справі, призначити у необхідних випадках експертизи щодо встановлення фіктивності документів, діяльності, реального економічного стану, встановити місцезнаходження грошей, які належать підозрюваним (обвинуваченим), призначити ревізію на підприємстві [3, с. 96].

Отже, у слідчій практиці розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з діяльністю конвертаційних центрів відзначається повторюваність слідчих ситуацій, що створює передумови для їх типізації і лінії поведінки слідчого при розслідуванні. Знання типових ситуацій дозволяє не тільки передбачати їх виникнення у відповідних умовах як закономірних, але й обирати відповідні засоби, прийоми і методи розслідування злочинів.

Список використаних джерел

1. Весельський В. К. Слідча ситуація як категорія криміналістичної тактики / В. К. Весельський // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2011. – № 25. – С. 193–199.

2. Волобуєв А. Ф. Наукові основи комплексної методики розслідування корисливих злочинів у сфері підприємництва : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / А. Ф. Волобуєв – Харків, 2001. – 426 с.

3. Головіна В. П. Основи методики розслідування легалізації (відмивання) грошових коштів, здобутих злочинним шляхом, з використанням кредитно-банківської системи : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. П. Головіна – Київ, 2004. – 245 с.

Гірук Володимир Віталійович, аспірант докторантури та аспірантури Національної академії внутрішніх справ

ТАКТИЧНІ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОПИТУ МАЛОЛІТНІХ ПОТЕРПІЛИХ ВІД НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

Комплексний підхід до проблем допиту малолітніх потерпілих від насильницьких злочинів передбачає не тільки детальний аналіз тактичних засад досліджуваної слідчої (розшукової) дії, але і розгляд її процесуальних особливостей. Вважаємо, що законодавчий корпус насправді здійснив вагомий внесок щодо захисту прав дітей у кримінальному процесі. Велика частина новел стосується саме статусу неповнолітніх у кримінальному провадженні. Зокрема, у ст. 10 КПК України передбачено, що певні категорії осіб, у тому числі неповнолітні учасники кримінального провадження користуються додатковим гарантіями, а саме:

По-перше, це стосується особливої процедури допиту неповнолітніх та малолітніх осіб. При проведенні слідчих (розшукових) дій за участю малолітньої особи забезпечується участь законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря. У науковій літературі обґрунтовується думка, що для створення сприятливої обстановки, комфорту та захищеності запрошується той педагог, який безпосередньо знає та навчає допитуваного. За участю психолога допит малолітнього потерпілого проводиться в разі, якщо внаслідок вчиненого кримінального правопорушення малолітньому завдано певних моральних страждань – таких, що призвели до тимчасового хворобливого стану (стрес, постійне перебування у стані страху тощо). Лікар залучається для проведення допиту